

Ku2019/01860/KO
Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Kulturrådets remissyttrande över promemorian Förslag till ny förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet

Kulturrådet har getts tillfälle att yttra sig över promemorian Förslag till ny förordning inom bildkonst-, form- och konsthantverksområdet.

Kulturrådet tillstyrker förslaget och lämnar följande kommentarer.

Kulturrådets bidragsgivning inom bild- och formområdet

Kulturrådets bidragsgivning inom bild- och formområdet fördelas i dag med stöd av tre förordningar: förordningen (1982:502) om statsbidrag till konsthantverkskooperativ, förordningen (1998:1370) om statligt utrustningsbidrag till kollektivverkstäder samt förordningen (1998:1368) om statsbidrag till vissa utställare inom bild- och formområdet. Bidragstyperna enligt dessa förordningar är verksamhetsbidrag och utrustningsbidrag. Dessutom fördelas projektbidrag, verksamhetsbidrag till organisationer samt bidrag till förvärv av konst med stöd av förordningen (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål.

Kulturrådets utgångspunkter

Bild- och formkonstområdet är i dag under stark utveckling och karakteriseras av hög kvalitet, också när det gäller helt nya aktörer. Många nya initiativ tas utanför storstadsregionerna och ett flertal nya arrangörer med kvalitativ verksamhet har beviljats verksamhetsbidrag de senaste åren. Den utveckling som bild- och formkonstområdet genomgår har dock fått till följd att de nuvarande förordningarna allt sämre svarar upp mot dagens behov och Kulturrådets möjligheter att bidra till de kulturpolitiska målen. Erfarenheter från nuvarande bidragsgivning samt dialoger med företrädare inom området har visat på behovet av en bidragsgivning som är bättre anpassad efter de rådande omständigheter och tendenser som utvecklas inom bild- och formkonstområdet. Nuvarande förordningar innehåller formuleringar som motverkar möjligheten att förnya bidragsgivningen och möta de behov som finns inom området i dag och även nya behov som kommer att uppstå i framtiden.

Det nya förslaget till en gemensam förordning möjliggör ett öppet och inkluderande stödsystem som på ett flexibelt sätt tar hänsyn till snabba förändringar inom området. Det är en förutsättning för en fortsatt positiv utveckling av bild- och formkonstområdet samt

dess tillgängliggörande för en större publik. En ny gemensam förordning är viktig för att öppna upp för verksamhets- och projektbidrag till aktörer som arbetar med utställningar på nya sätt, som till exempel gränsöverskridande mellan olika konstområden och konstnärliga uttryck.

Kulturrådets synpunkter

I likhet med vad som anförs i promemorian anser Kulturrådet att en ny gemensam förordning möjliggör ett öppet och inkluderande stödsystem som på ett flexibelt sätt tar hänsyn till snabba förändringar inom området.

Konsthantverkskooperativ

När det till exempel gäller bidrag till konsthantverkskooperativ är den nuvarande förordningen begränsad till kooperativa sammanslutningar av konsthantverkare som har till huvudsakligt syfte att ställa ut och försälja medlemmars arbeten. Den nya förordningen möjliggör stöd till utställningsverksamhet med även externa formkonstnärer. Den möjliggör också stöd till alla sorters sammanslutningar som bedriver utställningsverksamhet med konsthantverk, inte bara kooperativa sammanslutningar. Kulturrådet instämmer i att den nya förordningen skulle stärka konsthantverkets utveckling och förnyelse som konstart och stödja tillgängliggörandet av konsthantverk för bredare publikgrupper i hela landet.

Kollektivverkstäder

Som anges i promemorian är kollektivverkstäder viktiga resurscentrum i den regionala kulturverksamheten och fyller i vissa regioner en viktig roll i utvecklingen av infrastrukturen för bildkonst, form och konsthantverk. Den nuvarande förordningen ger endast möjlighet för kollektivverkstäderna att söka utrustningsbidrag och möjliggör inte andra typer av stöd. Det nya förordningsförslaget ger möjlighet för Kulturrådet att stödja även andra delar av kollektivverkstädernas verksamheter och stärka deras viktiga roll för infrastrukturen inom bild- och formområdet i Sverige.

Utställningsarrangörer

När det gäller bidraget till utställningsarrangörer finns i den nuvarande förordningen ett flertal kriterier uppställda som motverkar bidragsgivning till kvalitativa och nyskapande verksamheter. Bland annat formuleras ett krav på att utställande konstnärer ska vara verksamma i landet vilket motverkar internationaliseringen inom området. Det ställs också krav på konstbildning med inriktning på nya publikgrupper. Kulturrådet instämmer i Kulturdepartementets analys att kravet kan vara begränsande för möjligheten att stödja mindre aktörer som riktar sig till en mindre målgrupp men som trots det är viktig för områdets förnyelse och utveckling.

Projektbidrag och organisationer

I dag fördelas verksamhetsbidrag till organisationer (som exempelvis Sveriges konstföreningar och Konstfrämjandet) och projektbidrag med stöd av förordningen (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål. Den nya förordningen skulle möjliggöra att även dessa bidrag skulle fördelas med stöd av denna. Genom att alla bidrag inom bild- och formområdet fördelas genom en och samma förordning underlättas

tillämpningen av regleringen inom bidragsgivningen och handläggningen av bidragsärendena. Den nya förordningen underlättar också för de sökande som får en större överblickbarhet över vilken reglering som styr bidragsgivningen och det kan därför leda till en större rättssäkerhet i bidragshandlingen.

Förvärv av konst

I Kulturrådets bidragsgivning inom bild och form fördelas även bidrag till förvärv av konst. Bidragsmottagare är Folkets Hus och Parker samt Samlingslokalorganisationernas samarbetskommitté (som består av Folkets Hus och Parker, Bygdegårdarnas Riksförbund och Riksföreningen Våra Gårdar). I dagsläget fördelas bidraget med stöd av förordningen (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål. Huruvida även detta bidrag kan ingå i den nya förordningen framkommer inte i promemorian eller i förslaget på en ny förordning. Kulturrådet har dock fått i uppdrag i regleringsbrevet för 2020 att göra en analys av de medel som fördelas till förvärv av konst. Analysen ska dels innehålla en beskrivning av hur medlen används samt beskriva behovet och effekterna av dessa medel. Uppdraget ska redovisas till Kulturdepartementet senast den 15 april 2020.

Det fria kulturlivet

Mot bakgrund av bidragets ändamål och fältets behov har Kulturrådet valt att i bidragsgivningen inom bild- och formområdet prioritera ansökningar från "det fria kulturlivet". Med det menar Kulturrådet aktörer som inte har en kommunal, regional eller statlig huvudman. Vid något enstaka tillfälle har Kulturrådet gjort ett undantag och utbetalat ett mindre projektstöd till en kommunal konsthall som haft ett projekt med till exempel konsthantverk, något som ofta är underfinansierat inom bild- och formområdet i Sverige och därför prioriterats i bidragsfördelningen.

Kulturrådets nu gällande förordningar inom bild- och formområdet innehåller ingen formulering om att bidrag ska ges till "det fria kulturlivet". Däremot återfinns begreppet till exempel i förordningen (2012:516) om statsbidrag till det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet, dels i rubriceringen av förordningen och dels i 1 §. Begreppet "det fria kulturlivet" är inte ett juridiskt begrepp och inte heller preciserat i förordningen (2012:516) om statsbidrag till det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet.

I Kulturdepartementets förslag på ny förordning finns inte begreppet med och frågan om begreppet tas inte heller upp i promemorian. Kulturrådet förespråkar att fortsatt inte ha med begreppet "det fria kulturlivet" i den nya förordningen utan i stället fastslå i de kommande nya riktlinjerna till bidraget att aktörer som inte har en kommunal, regional eller statlig huvudman kommer att prioriteras.

Underfinansierat område

Anslaget för bidrag till bild- och formområdet ökade med 12 miljoner kronor under 2018, vilket motsvarade en 40-procentig ökning jämfört med året innan. Ökningen har stärkt Kulturrådets långsiktiga möjligheter att främja konstnärernas villkor och öka stabiliteten hos aktörer inom bild- och formkonstområdet. Kulturrådet har därmed även i högre grad kunnat främja konstnärers möjlighet att få betalt för sitt arbete. Även om anslaget fått en sedan länge efterfrågad förstärkning är dock området i sin helhet fortsatt underfinansierat. Bild- och formkonstnärerna är också de som, enligt statistik från Konstnärsnämnden, har de allra lägsta inkomsterna jämfört med alla konstnärliga

områden. En ny förordning kommer att kunna förenkla handläggningen och göra det enklare för de sökande. En ny förordning kommer att göra det möjligt att förnya och utveckla bidragsgivningen samt skapa en större flexibilitet för framtida behov inom bild- och formområdet. Det är sannolikt att den nya förordningen kommer att leda till en ökning av antalet bidragsansökningar, vilket i sig är positivt. Ett ökat söktryck innebär dock ökade kostnader för Kulturrådets bidragshandläggning vilket bör kompenseras för i kommande budgetprocess. Slutligen är det viktigt att betona att den nya förordningen inte i sig kommer att bidra till fler bidragsmottagare än vad som finns i dagsläget om inte anslaget för bidraget på sikt förstärks ytterligare.

Sammanfattning

En ny gemensam förordning skulle underlätta tillämpningen av regleringen inom bidragsgivningen och handläggningen av bidragsärendena. Det skulle också underlätta för de sökande som får en större överblickbarhet över vilken reglering som styr bidragsgivningen och det kan därför leda till en större rättssäkerhet i bidragshanteringen. En ny förordning innebär en möjlighet att förnya bidragsgivningen i syfte att i ökad grad kunna stödja verksamheten hos fler kvalitativa, nyskapande och experimentella aktörer. Det möjliggör ett flexibelt och brett bidrag inom bild- och formområdet som kan uppfylla de behov som finns inom området i dag men även nya behov som kommer att uppstå i framtiden. Det är en förutsättning för en fortsatt positiv utveckling av bild- och formkonstområdet samt dess tillgängliggörande för en större publik.

Handläggningen av ärendet

Detta beslut har fattats av ställföreträdande generaldirektör Veronica Lamppa Lönnbro efter föredragning av handläggare Anna Eineborg. I beredningen av ärendet har även handläggare Anna Livén West deltagit.

På Kulturrådets vägnar

Veronica Lamppa Lönnbro
Ställföreträdande generaldirektör

Anna Eineborg
Föredragande